

Παράδειγμα τοιοῦτον συνέβη τὸ 1801 ὡς πρὸς λέοντα καὶ λέαιναν, τοὺς ὁποίους εἶχε στείλειν δωρεάν πρὸς τὸν Γάλλον κυρίαρχον ὁ Βέης τῆς Κωνσταντίνης. Ὁ φύλαξ αὐτῶν, Κασσάλ τῆνομα, ἠσθένησεν· εἰς δὲ τῶν συντρόφων αὐτοῦ ἀνεδέχθη τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θηρίων· ἢ μὲν θήλειαν δὲν ἐφαίνετο τεταραγμένη διὰ τὴν μεταβολὴν· ἀλλ' ὁ ἄρρην, εἰς τὴν γωνίαν τοῦ σπηλαίου του ἀποσυρθεὶς, ἐπλαγίασε σκυθρωπός, ἀποβάλλων τὰς εὐμενεῖς περιποιήσεις τοῦ νέου θεράποντος, καὶ διὰ τοῦ σιγανοῦ, ὑπόπτου μουγγρίσματος δίδων εἰς αὐτὸν σαφέστατα νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν εὐχαριστεῖτο μὲ τὴν ὑπηρεσίαν του. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ αἶσθημα ἔτρεφε καὶ πρὸς τὴν σύζυγον· τοῦλάχιστον, πλεόν δὲν τὴν ἐκύτταζεν. Ὁ λέων ἐδείκνυεν ἀνησυχίαν καὶ λύπην, ὡς νὰ ἦτον ἀσθενής, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τὸν πλησιάσῃ. Ὅτε δὲ μετὰ καιρὸν ἀνέλαβεν ὁ Κασσάλ, καὶ ἠδύνατο πάλιν νὰ ἐκπληροῖ τὰ χρέη του, θέλων ἐξαίφνης νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν αὐτοῦ γενναῖον φίλον, ἐσύρθη ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ εἰς τὰς κιγκλίδας τοῦ κλωβίου, καὶ παρέθηκεν εἰς αὐτὰς τὸ πρόσωπόν του· ὡς δὲ τὸν ἀνεκάλυψε τὸ ζῶον, ἀνεπετάχθη ἐκ τοῦ ὀπισθεν μέρους τοῦ κλωβίου, ἐχαΐδευσε τὸν Κασσάλ μὲ τοὺς πόδας του, ἔγλειψε τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν του, καὶ ὠλόλυξεν ἀπὸ τὴν ἀγαλλίασιν. Ἴσῃν χαρὰν ἐδειξε καὶ ἡ λέαινα διὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ λέων ὠργισμένος τὴν ἐδίωξεν ὀπίσω, μὴ συγχωρῶν νὰ συμμεθέξῃ καὶ αὐτὴ τῶν χαϊδευμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Κασσάλ ἰδὼν ὅτι ἔρις ἐμελλε νὰ προκύψῃ μεταξύ τῶν θηρίων, ἐμβῆκεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ ἀφοῦ τὰ κατεπράυνεν, ἀμοιβαδὸν ἐχαΐδευε καὶ ἐχαΐδεύετο ὑπ' αὐτῶν. Ὅσάκις ἤθελεν, εἰσῆρχετο εἰς τὸ κλωβίον των· ὠμίλει πρὸς τὴν θήλειαν ἢ τὸν ἄρρην εὐνοϊκώτατα· τοὺς ἐκολάκευε μὲ πρᾶον τρόπον, καὶ τοὺς ἐχαΐδευε καὶ κατεφίλει ἐπὶ τῆς χαίτης ἢ τοῦ τραχήλου· προστασσόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, διεχωρίζοντο, καὶ ἀπεσύρετο ἕκαστος εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ δωμάτιον, ἢ ἐπιπτον κάτω ἐπὶ τῶν νώτων, ἐξέτεινον τοὺς πόδας των, καὶ τὸν ἄφιναν νὰ δεικνύῃ τοὺς μεγίστους αὐτῶν ὀνυχας εἰς τοὺς περιεστῶτας· ἢ, ὁπότε αὐτὸς τοὺς ἐδίδε σημεῖον, ἤνοιγαν τὰς εὐμεγέθεις σιαγόνας των, καὶ ἐδείκνυαν τοὺς φοβεροὺς αὐτῶν ὀδόντας· ἢ μόνη δὲ ἀντάμοιβή ἦτον ἄδεια νὰ γλείψωσι τὰς χεῖράς του.

Ἄλλος θηροκόμος περιβόητος εἶναι ὁ Μαρτίνος, ὁ ὁποῖος διεσκέδαζε τοὺς θεατὰς παροργίζων εἰς τὸ ἄκρον τὰς τίγρεις καὶ τοὺς λέοντας, ἔπειτα δὲ δεικνύων πόσῃ δύναντι εἶχεν ἐπ' αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ἀγρίας ἀκόμη σιγμάς των. Ὁ ἀνθρώπος οὗτος εἶχε νέαν τινὰ τίγριν, ἣτις ἐσκίρτα μεταξύ τῶν θεατῶν, ἔγλειψε τὰς χεῖράς των, καὶ συνέπαιζε μ' ἐξαετὲς κοράσιον, τὸ ὁποῖον περιέφερε μεθ' ἑαυτοῦ. Διασωθεὶς δὲ ἀβλαβῆς ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην τέχνην, χαίρει τώρα ἐν εἰρήνῃ τοὺς καρπούς αὐτῆς.

Ο ΣΗΒΙΡΩΝ ἀδικίαν, θερίζει μῖσος καὶ ἐκδίκησιν.

ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Ἄριθ. 6.

ΘΑΥΜΑΤΑ. ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΤΙΝΕΣ ἀπὸ τοὺς δεχομένους τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὁμολογοῦν ὅτι τὰ θαύματα δὲν εἶναι κάμμία τῆς πίστεως αὐτῶν βάσις. Εἶναι πληροφημένοι (λέγου) ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προῆλθεν ἐκ Θεοῦ, ἐπειδὴ 'οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.' Τὴν θρησκείαν εὐρίσκουσι τόσον καθαρὰν καὶ ἀξιοθαύμαστον, καὶ τόσον ἀρμόζουσαν εἰς τὰς χρεῖας αὐτῶν καὶ εἰς τὰς χρεῖας ὄλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τόσον πλήρη οὐρανόου σοφίας καὶ ἀγαθότητος, ὥστε ἄλλην ἀπόδειξιν δὲν χρειάζονται τοῦ ὅτι προῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ· ἀλλ' ὅσον διὰ τὰ θαύματα, ταῦτα (σὲ λέγου) εἶναι ἀπὸ τὰς δυσκολίας, ὅσας ἔχει τις νὰ ὑπερβῇ· τὰ πιστεύουν ὡς μέρος τῆς θρησκείας, διότι εὐρίσκουν αὐτὰ εἰς τὰς ἱερὰς Γραφάς, ἀλλὰ καὶ χωρὶς αὐτῶν ἤθελαν πιστεύειν τὴν θρησκείαν ἐπίσης εὐκόλως, ἢ καὶ μᾶλλον εὐκόλως. Τὰ θαύματα (λέγου) ἦσαν τριόντι ἀποδείξεις εἰς τοὺς ζῶντας κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καὶ πραγματικῶς ἰδόντες αὐτά· ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους, οἵτινες ἀναγινώσκωμεν μόνον περὶ αὐτῶν, εἶναι μέρος τῆς πίστεώς μας, οὐχὶ δὲ μέρος τῆς ἀποδείξεως τῆς πίστεώς μας. Καθότι μεγαλητέρα τῆς πίστεως δοκιμασία εἶναι, λέγου αὐτοὶ, νὰ πιστεύωμεν εἰς τοιαῦτα θαυματουργήματα, ὅποια ὁ Ἰησοῦς λέγεται ὅτι ἐνήργησε, παρὰ νὰ πιστεύωμεν ὅτι διδασκαλία τίσσον ἐξαιρετος καὶ σοφῆ, ὅποιαν αὐτὸς παρέδωκεν, ἀληθῶς προῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ.

Καὶ τῶντι ἔχουν οἱ ἀνθρώποι οὗτοι κάποιον δίκαιον εἰς μερικὰ τῶν ὅσα λέγου· ἀλλὰ δὲν βλέπουν καθαρῶς ἅπασαν τὴν τῶν ἀποδείξεων ὑπόθεσιν. Ἀληθεύει μὲν, ὡς παρατηροῦν, ὅτι ἔχει μεγίστην βαρύτητα ἢ ἐσωτερικὴ λεγομένη ἀπόδειξις τοῦ Χριστιανισμοῦ· τουτέστιν, οἱ λόγοι, δι' οὓς ὀφείλωμεν νὰ πιστεύωμεν αὐτὸν, οἱ συναγόμενοι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς θρησκείας. Διότι, ὅσον μᾶλλον σπουδάσεις αὐτήν, τόσον ἰσχυρότερον κατανοεῖς ὅτι εἶναι μία τοιαύτη θρησκεία, ὅποιαν οὐδέποτε ἤθελεν εφευρεῖν φιλόσ ἄνθρωπος, ὀλιγώτερον δὲ ἀφ' ὅλους Ἰουδαίους. Ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀληθείας ὑπάρχουν διάφοροι ἀποδείξεις· καὶ εἰς τὸν μὲν κάμνει βαθυτέραν ἐντύπωσιν τοῦτο, εἰς τὸν δὲ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ἀποδείξεως. Μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν, τὰ Χριστιανικὰ θαύματα εἶναι βέβαια ἐναργεστάτη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς πάντα, ὅστις ἔχει τὴν πεποίθησιν καὶ πληροφορίαν (τοιαύτης δὲ πεποιθήσεως καὶ πληροφορίας ἴδαμεν ἱκανοὺς λόγους) ὅτι πραγματικῶς ἐνήργησαν. Ναὶ μὲν, δυσκολώτερον εἶναι εἰς ἡμᾶς νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι τὰ θαύματα ἐγιναν παρὰ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ συντοπίτας τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων· ἀλλ' ἀφοῦ πληροφορηθῶμεν τοῦτο, καὶ πιστεύσωμεν τὰ θαύματα, τότε εἶναι πρὸς ἡμᾶς οὐχ ἦττον ἐναργῆς ἀπόδειξις παρὰ πρὸς ἐκείνους.

Παραδείγματος χάριν· Οἱ κατοικοῦντες πλησίον εἰς τὰ μέρη, ὅπου θαλάσσια ὄστρακα εὐρίσκονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, οἱ καὶ βλέποντες αὐτὰ, πληροφοροῦνται ἐκ τούτου, ὅτι κάνένα καιρὸν ἡ θαλάσσια πρέπει νὰ ἐκάλυψε τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος βουνά. Ὁ δὲ μακρὰν εὐρίσκόμενος ἀπὸ τοιούτους τόπους δυσκολεύεται πολὺ περισσότερον νὰ βεβαιωθῇ ὅτι πραγματικῶς ὑπάρχουν τοιαῦτα ὄστρακα εἰς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐρωτήσῃ περιηγητὰς, ἢ τοὺς μετ' αὐτῶν συνομιλήσαντας, καὶ νὰ συμβουλευθῇ βιβλία, καὶ ἴσως νὰ ἐξετάσῃ κομμάτια τῆς τὰ ὄστρακα περιεχοῦσης πέτρας· ἀλλ' ἀφοῦ ἀπαξ πληροφορηθῇ ὅτι εὐρίσκονται τοιαῦτα θαλάσσια ὄστρακα, τούτο εἶναι πρὸς αὐτὸν ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐντελής ἀπόδειξις ὅτι ἡ θαλάσσια ἐκάλυπτε πρότερον τὰ μέρη ἐκεῖνα.

Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰ Χριστιανικὰ θαύματα. Ἡ ἀπαντωμένη δυσκολία εἰς τὸ ν' ἀποφασίσωμεν ἂν ἀληθῶς ἐνηργήθησαν δὲν κάμνει αὐτὰ (ὅταν πληροφορηθῶμεν ὅτι ἀληθῶς ἐνηργήθησαν) ὀλιγώτερον ἰσχυρὸν δείγμα τοῦ ὅτι προήλθεν ἐκ Θεοῦ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι εὐκολώτερον πιστεύει τις τὰ μεγαλύτερα εἰς τὸ εὐαγγέλιον θαύματα, παρ' ὅτι χωρικὸς Ἰουδαῖος ἀνευ θαυμάτων ἀνέτρεψε τὴν θρησκείαν τοῦ πολιτισμένου κόσμου· τὸ δεύτερον εἶναι πολὺ τοῦ πρώτου ἐξαισιώτερον· γίνεται δ' ἔτι μᾶλλον ἀπίστευτον, ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἐνήργησε τὴν ἐκπληκτικὴν ταύτην μεταβολὴν, θαύματα ἐπικαλούμενος. Ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοῦ βέβαια ἐπηγγέλλοντο ὅτι ἐθαυματοῦργουν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐστάλησαν ἐκ Θεοῦ· τούτο δὲ ἤθελε σταθῆναι τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς νέας θρησκείας, ἂν δὲν εἶχον ἀληθῶς τοιαύτας δυνάμεις· ἐπειδὴ ἡ προσποίησις αὕτη ἤθελεν ἐκθέσειν αὐτοὺς εἰς φώρασιν καὶ χλευασμόν.

Μεταξὺ τῆς ἡμετέρας θρησκείας καὶ πασῶν τῶν ἄλλων ὑπάρχει διαφορὰ τις, πολλάκις παραβλεπομένη. Ἀπασαὶ μὲν σχεδὸν αἱ θρησκείαι ἰδιοποιοῦνται θαύματα· τούτεστι, λέγεται ὅτι θαύματα ἐνηργήθησαν πρὸς ὑποστήριξιν ψευδοῦς τινὸς θρησκείας μεταξὺ ἀνθρώπων, ὅτινες ἤδη αὐτὴν ἐπίστευον. Ἀλλ' οὐδεμίαν θρησκείαν ἐμπορεῖ τις νὰ εὕρῃ εἰσαχθεῖσαν—καὶ εἰσαχθεῖσαν μάλιστα μεταξὺ ἐχθρῶν—ὑπ' ἀνθρώπων ἐπαγγελιομένων ὅτι ἐθαυματοῦργουν. Ἡ ἡμετέρα εἶναι ἡ μόνη πίστις, ἣτις ΕΘΕΜΕΛΙΩΘΗ ποτὲ τὴν ἀπόδειξιν θαυμάτων ἐπικαλουμένη. Ἐχομεν δὲ πάντα λόγον διὰ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οὐδεμία τοιαύτη ἐπιχειρήσις ἐπέτυχεν ἢ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ, ἂν τὰ θαύματα δὲν ἐνηργοῦντο κατ' ἀλήθειαν. Ἡ δυσκολία ὅθεν τοῦ πιστεύειν ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διεδόθη διὰ θαυμάτων εἶναι τὸ οὐδὲν, παραβαλλομένη μὲ τὴν δυσκολίαν τοῦ πιστεύειν ὅτι ἠδύνατο νὰ διαδοθῇ χωρὶς θαυμάτων.

Τῶνόντι δὲ καὶ μόνον ἐκ τῆς φύσεως τοῦ περιστατικοῦ

κρίνοντες, ἤμπορούσαμεν νὰ ἤμεθα πεπεισμένοι ὅτι οὐδὲ ἀκράσιν κἂν ἤμπορουν νὰ λάβωσιν οἱ Ἀπόστολοι, τοῦλάχιστον μεταξὺ τῶν Ἑθῶν, ἂν δὲν ἐδείκνυν παράδοξόν τινα καὶ ὑπερφυσικὴν δύναμιν. Φαντάσου ὀλίγους πτωχοὺς Ἑβραίους ἀλιεῖς, σκηνοποιούς, καὶ χωρικούς, ἐμβαινόντας εἰς κάμμιαν τῶν Ἑλληνίδων ἢ Ῥωμαϊκῶν μεγαλοπόλεων, τῶν ὁποίων ἐσεμνύοντο οἱ κάτοικοι διὰ τοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ τὰ περικαλλῆ ἀγάλματα τῶν πατρῶν θεῶν, ὡς καὶ διὰ τὰς σχολὰς τῆς φιλοσοφίας, ὅπου οἱ σοφώτατοι εὐγλώττως ἐρήνότερευαν περὶ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ περιεργοτέρων ὑποθέσεων εἰς τοὺς εὐπατρίδας νέους· φαντάσου, λέγω, τοὺς ἀλλοεθνεῖς τούτους Ἑβραίους προτεινόντας εἰς τοὺς κατοίκους τοιαύτης πόλεως ν' ἀπορρίψωσι καὶ νὰ βδελυχθῶσι τὰ εἰδωλά των, ν' ἀπαρνηθῶσι τὴν πάτριον θρησκείαν, νὰ καταπατήσωσι τὰς διδασκαλίας τῶν φιλοσόφων, ἀντ' αὐτῶν δὲ νὰ παραδεχθῶσιν ὡς οὐρανόθεν ἀπεσταλμένον Ἰουδαῖον ταπεινότατον, ὅστις εἶχε καταδικασθῆναι εἰς τὸν πλέον ἄτιμον θάνατον. Ποίαις ὑποδοχῆς ἀρά γε ἤθελαν ἀξιωθῆναι οἱ τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρισθέντες μὲ οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὸ τοῦ κηρύγματος ἀσθενέστατον μέσον; Ἐμπορεῖ τις ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι ἅπαντες ἤθελαν περιφρονεῖν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐμπαίζειν ἢ τοὺς ἐλεεῖν ὡς μαινομένους;

Ὅσον δὲ διὰ τὴν σοφίαν, καὶ τὴν καθαρότητα, καὶ τὸ ὕψος τῆς θρησκείας τοῦ εὐαγγελίου, ταῦτα ἠδύναντο νὰ ἐλκύσωσι κάποιαν προσοχὴν,—ὄχι βέβαια μεταξὺ τῶν πολλῶν, ὅτινες ἦσαν παχυλώτεροι παρὰ νὰ νοστήσωσιν ἢ νὰ ἐνοήσωσι τὴν καθαρότητα καὶ σοφίαν ταύτην,—ἀλλὰ μεταξὺ ὀλιγωτάτων ἀπὸ τοὺς καλητέρους, ἂν διὰ κάνενὸς μέσου παρεκινουῖντο ποτὲ ν' ἀκούσωσι τὴν περιγραφὴν τῆς νεοφανοῦς θρησκείας. Καὶ ἤθελαν ἴσως πράξειν τοῦτο, ἂν οἱ διδάσκαλοι αὐτῆς ἦσαν Ἕλληνες ἢ Ῥωμαῖοι φιλόσοφοι, περίφημοι διὰ γνώσεις καὶ σοφίαν. Ἄλλ' οἱ τὸ εὐαγγέλιον κηρύττοντες ἦσαν ἐξ ἔθνους, τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐξουθένουν ὡς βάρβαρον, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν θρησκείαν μάλιστα περιεφρόνουσαν καὶ ἐβδελύσσοντο καθὸ τόσον διάφορον ἀπὸ τὴν ἰδικὴν των. Οὐχὶ δὲ μόνον ἀνῆκον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ περιφρονημένον τοῦτο ἔθνος, ἀλλ' ἦσαν καὶ τὰ περικαθάρματα τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, ἀποβεβλημένοι καὶ ἐβδελυγμένοι ὄντες ὑπὸ τοῦ πλείστου μέρους τῶν Ἰουδαίων συναδελφῶν των.

Ἐὰν λοιπὸν ἐπαρουσιάζοντο μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, διδάσκοντες τὰ ὑψηλότερα θρησκευτικὰ δόγματα, καὶ μόνον εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐλπίζοντες, κἂν ἀκροάσεως δὲν ἤθελαν ἀξιωθῆναι. Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι κάνεις δὲν ἤθελε πιστεύσειν αὐτοὺς· ἀλλὰ κάνεις δὲν ἤθελεν ἀκροασθῆναι αὐτοὺς, ἂν πρῶτον δὲν διήγειραν τὴν σπουδαίαν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων, κάμνοντες (ὡς λέγεται εἰς Πράξ. ιθ'. 11.) θαύματα μεγάλα.